

AIŠKINAMASIS RAŠTAS
DĖL LIETUVOS RESPUBLIKOS KOOPERATINIŲ BENDROVIŲ
(KOOPERATYVŲ) ĮSTATYMO NR. I-164 PIRMOJO SKIRSNIO, 8, 10, 16, 17
STRAIPSNIŲ PAKEITIMO IR ĮSTATYMO PAPILDYMO 8¹ STRAIPSNIU ĮSTATYMO
PROJEKTO

1. Įstatymo projekto rengimą paskatinusios priežastys, parengto projekto tikslai ir uždaviniai.

Lietuvos Respublikos kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo Nr. I-164 pirmojo skirsnio, 8, 10, 16, 17 straipsnių pakeitimo ir Įstatymo papildymo 8¹ straipsniu įstatymo projektas (toliau – Įstatymo projektas) parengtas siekiant stiprinti žemės ūkio veiklos subjektų derybines galias ir didinti konkurencingumą, labiau įgalinant kooperatines bendroves (kooperatyvus), darant patrauklesnį naujų kooperatyvų steigimąsi ir kooperuotų narių skaičiaus didėjimą.

Ilgametė kooperatinių įmonių veiklos užsienio šalyse patirtis rodo, kad rinkos ekonomikos sąlygomis kooperatyvai ūkininkams teikia neabejotiną naudą. Kooperacija žemės ūkyje yra ypatingai svarbi smulkiųjų ūkininkų išlikimui ir jų veiklos konkurencingumo stiprinimui. Nors pastaraisiais metais Lietuvoje žemės ūkio kooperatyvų vaidmuo nuosekliai augo, į kooperatyvų veiklą įsitraukia jau ne tik smulkieji, bet ir vidutiniai bei stambieji ūkininkai, žemės ūkio bendrovės, stebimas poreikis tobulinti įstatymų nuostatas, kurios leistų toliau stiprinti kooperatyvus.

Priežastis rengti Įstatymo projektą lėmė poreikis stiprinti žemės ūkio kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) veiklos patrauklumą ir kooperacijos plėtrą, kartu mažinant administracinę naštą ir šalinant praktikoje kylančius teisinio aiškumo trūkumus. Įstatymo projektu sprendžiamos problemos, susijusios su žemės ūkio kooperatinės bendrovės žymos registravimo ir priežiūros modelio sudėtingumu ir perteklinėmis procedūromis, todėl siekiama atsisakyti terminuoto pripažinimo pažymėjimo ir pereiti prie žymos įregistravimo Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje. Įstatymo projektu taip pat siekiama aiškiau reglamentuoti pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statusą, patikslinti valdybos ir stebėtojų tarybos rinkimų rezultatų nustatymo taisyklę, tobulinti atsiskaitymo su pasitraukusiais nariais tvarką ir tikslinti valdybos sprendimų priėmimo sąlygas tais atvejais, kai valdyba sudaryta iš trijų narių, siekiant užtikrinti kolegialų sprendimų priėmimą ir mažinti ginčų riziką. Pagrindiniai Įstatymo projekto tikslai:

- 1) sumažinti administracinę naštą kooperatyvams, kurie užsiima žemės ūkio veikla;
- 2) sustiprinti kooperatyvų narių galimybes lanksčiau ir aiškiau spręsti kooperatyvų veiklos organizavimo ir valdymo klausimus.

Pagrindiniai Įstatymo projekto uždaviniai – sudaryti aiškesnes ir patogesnes sąlygas žymos, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, įregistravimui ir taikymui, atsisakant perteklinių procedūrų ir pereinant prie šios žymos įregistravimo Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje, taip užtikrinant, kad informacija apie kooperatines bendroves, kurios yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės, būtų viešai skelbiama ir lengvai patikrinama. Taip pat siekiama įtvirtinti pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statusą, nustatant jo suteikimo sąlygas ir taikymo ribas, kad būtų sudarytos galimybės nariams dėl objektyvių priežasčių išlikti kooperatyvo dalimi, kartu užtikrinant kooperatyvo kapitalo stabilumą ir apsaugas nuo piktnaudžiavimo. Įstatymo projektu numatoma patikslinti valdybos ir stebėtojų tarybos rinkimų tvarką, aiškiai nustatant, kad išrinktais laikomi daugiausia balsų surinkę kandidatai, taip mažinant skirtingų interpretacijų ir ginčų riziką. Be to, planuojama tobulinti atsiskaitymo su pasitraukusiais nariais nuostatas, aiškiau apibrėžiant atsiskaitymo apimtį ir terminus, įskaitant nariui priskiriamos pelno dalies išmokėjimo proporcingumą, kai narys pasitraukia finansinių metų eigoje. Siekiama patikslinti valdybos sprendimų priėmimo tvarką tais atvejais, kai valdyba sudaryta iš trijų narių, nustatant reikalavimą posėdyje dalyvauti visiems valdybos nariams.

2. Įstatymo projekto iniciatoriai (institucija, asmenys ar piliečių įgalioti atstovai) ir rengėjai.

Įstatymo projekto iniciatorė Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerija. Rengėjai – Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijos Kooperacijos ir valstybės pagalbos skyriaus (vedėja Giedrė Pupšytė, tel. +370 5 239 1011, el. p. Giedre.Pupsyte@zum.lt) patarėjas Robertas Pikšrys, tel. +370 612 96 098, el. p. Robertas.Piksrys@zum.lt, ir vyriausioji specialistė Rita Sindikaitė, tel. +370 5 239 1291, el. p. Rita.Sindikaite@zum.lt.

Siūlymus tobulinti įstatymų nuostatas yra išreiškę Lietuvos žemės ūkio kooperatyvų asociacija „Kooperacijos kelias“, Lietuvos žemės ūkio kooperatyvų asociacija ir kiti žemdirbiams atstovaujantys subjektai.

3. Kaip šiuo metu yra reguliuojami Įstatymo projekte aptarti teisiniai santykiai.

Įstatymo 3¹ straipsnis reglamentuoja žemės ūkio kooperatinės bendrovės (kooperatyvo) statuso suteikimo (pripažinimo) sąlygas ir tvarką. Jame nustatyti reikalavimai ir pripažinimo kriterijai, kuriuos turi atitikti kooperatinė bendrovė, taip pat nepripažinimo pagrindai, pripažinimo galiojimo trukmė, atitikties patikrų atlikimas ir pripažinimo panaikinimo atvejai. Šiuo metu kooperatinė bendrovė pripažįstama žemės ūkio kooperatine bendrove (kooperatyvu) 3¹ straipsnio nustatyta tvarka: 3¹ straipsnio 3 dalyje nustatyta, kad kooperatinė bendrovė žemės ūkio ministro įgaliotai institucijai pateikia prašymą pripažinti ir Vyriausybės įgaliotos institucijos nustatytame tvarkos apraše nurodytus dokumentus, 5 dalyje nustatyta, kad žemės ūkio ministro įgaliota institucija

priima sprendimą dėl pripažinimo, išduoda pažymėjimą ir pripažinimą suteikia dvejiems metams nuo pažymėjimo išdavimo dienos, o 6 dalyje nustatyta, kad kooperatinė bendrovė visą pripažinimo laikotarpį privalo atitikti 3¹ straipsnyje nustatytus reikalavimus, žemės ūkio ministro įgaliota institucija inicijuoja ir atlieka atitikties patikras.

Įstatyme šiuo metu nėra įtvirtintas pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statusas, nėra nustatytos aiškos sąlygos ir ribos atvejams, kai narys dėl objektyvių priežasčių nebegali vykdyti apyvartos su kooperatyvu, tačiau siekia išlikti kooperatyvo nariu.

Įstatymo 10 straipsnio 5 dalyje numatyta, kad nariui pasitraukus iš kooperatinės bendrovės veiklos, kooperatinė bendrovė privalo jam grąžinti jo įneštą pajinį įnašą bei narių susirinkimų sprendimais iki finansinių metų, kuriais pasibaigė narystė kooperatinėje bendrovėje, pradžios nariui priskirtą turto dalį, tačiau aiškiai nereglamentuojamas atvejis, kai narys iš kooperatinės bendrovės veiklos pasitraukia metų eigoje. Jei kooperatinės bendrovės narys pasitraukė iš bendrovės veiklos ne metų pradžioje, o išbuvęs nariu ir vykdęs apyvartą bei kūręs pridėtinę vertę kooperatinei bendrovei keletą mėnesių, jis pagal dabartinį reglamentavimą pelno dalį gautų tik už praėjusių metų apyvartą su kooperatine bendrove, bet negautų proporcingos išmokos už paskutinių mėnesių vykdytą apyvartą.

Įstatymo 16 straipsnio 8 dalyje nustatyta, kad sprendimai priimami kooperatinės bendrovės narių, užsiregistravusių susirinkimo dalyvių sąraše, balsų dauguma. Kartu šioje dalyje numatytos išimtys: šio straipsnio 1 dalies 2 ir 11 punktuose nurodytais atvejais ir sprendžiant dėl narių pašalinimo sprendimai priimami ne mažesne kaip 2/3 kooperatinės bendrovės narių, užsiregistravusių susirinkimo dalyvių sąraše, balsų dauguma.

Įstatymo 17 straipsnio 4 dalyje nustatyta, kad valdyba sprendimus priima posėdyje, kuriame dalyvauja ne mažiau kaip 2/3 visų valdybos narių, o sprendimai priimami balsų dauguma. Šioje dalyje taip pat nustatyta, kad valdybos posėdžių šaukimo ir darbo tvarka nustatoma valdybos darbo reglamente, o valdyba į kiekvieną savo posėdį kviečia administracijos vadovą, jeigu jis nėra valdybos narys. Šiuo metu Įstatyme nėra detaliai reglamentuota valdybos pirmininko, valdybos ir stebėtojų tarybos narių rinkimo balsų paskirstymo tvarka, kai narys balsus gali paskirstyti vienam ar keliems kandidatams.

4. Kokios siūlomos naujos teisinio reguliavimo nuostatos ir kokių teigiamų rezultatų laukiama.

Įstatymo projektu siūloma iš esmės pakeisti žemės ūkio kooperatinės bendrovės statuso suteikimo ir jo galiojimo užtikrinimo modelį. Vietoj šiuo metu taikomos terminuotais pažymėjimais grindžiamos pripažinimo sistemos siūloma pereiti prie paprastesnio ir aiškesnio modelio – žymos, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, įregistravimo Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje kaip oficialaus, viešai matomo ir lengvai patikrinamo teisinio fakto.

Pagal siūlomą reguliavimą kooperatinė bendrovė, turinti Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje įregistruotą žymą, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, būtų laikoma žemės ūkio kooperatine bendrove, o kooperatinės bendrovės vadovas, įvertinęs atitiktį Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalyje nustatytiems reikalavimams, Juridinių asmenų registro informacinės sistemos nuostatuose nustatyta tvarka kreiptųsi į Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytoją dėl šios žymos įregistravimo. Ši žyma būtų viešai skelbiama Juridinių asmenų registro informacinės sistemos nuostatuose nustatyta tvarka ir leistų valstybės bei savivaldybių institucijoms, paramą ir lengvatas administruojantiems subjektams bei kitiems suinteresuotiems asmenims operatyviai gauti aktualią informaciją apie kooperatinės bendrovės statusą. Kartu Įstatymo projektu siekiama, kad atitikties vertinimas ir priežiūra būtų kuo labiau grindžiami valstybės registų ir informacinių sistemų duomenimis bei viešai skelbiama duomenimis, o kooperatinė bendrovė papildomus dokumentus teiktų tik tais atvejais, kai reikalingų duomenų nėra galimybės gauti iš registų ar informacinių sistemų arba kai turimi duomenys yra neišsamūs, netikslūs ar prieštarauja vieni kitiems. Įstatymo projektu taip pat įtvirtinamos aiškesnės procedūros. Nustačius neatitikimus, kooperatinė bendrovė būtų apie tai informuojama raštu ir jai būtų suteikiamas terminas šiems neatitikimams pašalinti. Taip pat būtų numatyta galimybė prašyti papildomo vertinimo komisijoje, o priimti sprendimai galėtų būti skundžiami teisės aktų nustatyta tvarka. Tokiu reguliavimu siekiama sumažinti perteklines administracines procedūras ir duomenų dubliavimą, padidinti skaidrumą ir sudaryti sąlygas paprasčiau patikrinti informaciją apie kooperatinės bendrovės atitiktį įstatyme nustatytiems reikalavimams. Tai būtų naudinga tiek pačioms kooperatinėms bendrovėms, tiek paramą ar lengvatas administruojančioms institucijoms, tiek kitiems suinteresuotiems asmenims.

Taip pat Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 3–6 dalyse nustatomas žemės ūkio kooperatinės bendrovės atitikties Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalyje nustatytiems reikalavimams vertinimo, neatitikimų šalinimo ir papildomo vertinimo modelis. Įstatymo projekte įtvirtinamos esminės šio vertinimo taisyklės: nustatomas pradinis vertinimas po žymos įregistravimo, periodinis vertinimas ne rečiau kaip kartą per trejus metus, pagrindiniai vertinimui naudojami duomenų šaltiniai, galimybė atlikti faktinių duomenų patikrinimą vietoje, taip pat neatitikimų nustatymo, jų šalinimo ir papildomo vertinimo procedūros. Detali vertinimo atlikimo tvarka būtų nustatyta žemės ūkio ministro tvirtinamame įgyvendinamajame teisės akte, toks reguliavimo lygmuens pasirinkimas grindžiamas tuo, kad duomenų gavimo, jų sutikrinimo, vertinimo organizavimo, dokumentų pateikimo, faktinių duomenų patikrinimo vietoje, pranešimų teikimo ir kitų procedūrinių veiksmų detalizavimas yra techninio ir procedūrinio pobūdžio. Šių klausimų nustatymas įgyvendinamajame teisės akte leistų lanksčiau ir operatyviau pritaikyti vertinimo procedūras prie registų, valstybės informacinių sistemų ir administracinės praktikos pokyčių. Kartu įstatymo lygmeniu būtų paliekami esminiai reguliavimo

elementai, pagrindinės asmenų teisės ir pareigos, vertinimo periodiškumas, sprendimų priėmimo pagrindai ir statuso pasikeitimo teisinės pasekmės. Taip būtų užtikrinta, kad įstatyme būtų nustatyti pagrindiniai vertinimo pagrindai ir garantijos, o žemės ūkio ministro nustatyta tvarka reglamentuotų praktinį šių nuostatų įgyvendinimą.

Įstatymo projektu supaprastinami žemės ūkio kooperatinei bendrovei taikomi reikalavimai. Vietoj iki šiol galiojusio modelio, kai kooperatinė bendrovė turėjo atitikti bendruosius reikalavimus ir papildomai pasirinktinai atitikti bent vieną iš keturių pripažinimo kriterijų, siūloma nustatyti aiškią trijų privalomų reikalavimų sistemą. Pagal siūlomą reguliavimą žyma apie tai, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, būtų įregistruojama kooperatinei bendrovei, atitinkančiai Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalyje nustatytus reikalavimus. Šie reikalavimai apimtų: pirma, reikalavimą, kad ne mažiau kaip 90 procentų žemės ūkio kooperatinės bendrovės narių būtų fiziniai ir juridiniai asmenys, vykdančys žemės ūkio veiklą, o nariai, nevykdančys žemės ūkio veiklos, ir pasyvieji kooperatinės bendrovės nariai kartu neturėtų daugiau kaip 20 procentų visų balsų kooperatinės bendrovės narių susirinkime; antra, reikalavimą, kad iš narių supirktų žemės ūkio produktų, kuriuos pats narys pagamino ir (ar) perdirbo, vertė būtų didesnė kaip 50 procentų visų kooperatinės bendrovės supirktų žemės ūkio produktų, įskaitant perdirbtus žemės ūkio produktus, vertės arba kooperatinės bendrovės nariams suteiktų paslaugų vertė būtų didesnė kaip 50 procentų visų kooperatinės bendrovės suteiktų paslaugų vertės, išskyrus įstatyme nustatytus atvejus; trečia, reikalavimą neturėti mokestinės nepriemokos Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, ir skolų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, viršijančių 500 eurų, išskyrus teisės aktuose nustatytus atidėjimo ar ginčo atvejus. Tokiu būdu atsisakoma perteklinio ir praktikoje sudėtingai patikrinamo alternatyvių kriterijų modelio, susieto su skirtingais rodikliais. Kartu išlaikoma esminė kooperacijos logika – reikalavimas, kad reikšminga kooperatinės bendrovės ūkinės veiklos dalis būtų susijusi su jos nariais, t. y. su narių pagamintų ir (ar) perdirbtų žemės ūkio produktų supirkimu arba paslaugų teikimu nariams. Siūlomu pakeitimu reikalavimų sistema tampa aiškesnė, vienesnė taikymo požiūriu ir labiau pritaikyta automatizuotam vertinimui pagal valstybės registrų ir informacinių sistemų duomenis.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 1 punkte narių sudėtis ir balsavimo galia vertinamos pagal skirtingus rodiklius tiksliai. Reikalavimas, kad ne mažiau kaip 90 procentų narių vykdytų žemės ūkio veiklą, skirtas užtikrinti, kad kooperatinė bendrovė pagal narystės struktūrą išlaikytų žemės ūkio kooperatinės bendrovės pobūdį. Tai yra struktūrinis kriterijus, atspindintis narių sudėtį. Tuo tarpu 20 procentų balsų riba, taikoma nariams, nevykdantiems žemės ūkio veiklos, ir pasyviems kooperatinės bendrovės nariams, skirta užtikrinti, kad šie nariai neįgytų lemiamos

įtakos kooperatinės bendrovės narių susirinkime priimamiems sprendimams. Taip užtikrinama, kad žemės ūkio veiklą vykdantys nariai išlaikytų realią sprendimų priėmimo kontrolę kooperatinėje bendrovėje.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 1 punkte vartojama formuluotė „vykdantys žemės ūkio veiklą“ suprantama Lietuvos Respublikos žemės ūkio, maisto ūkio ir kaimo plėtros įstatyme apibrėžtos žemės ūkio veiklos prasme. Įstatymo projekte nesiūloma papildomai nustatyti reikalavimo, kad kiekvieno tokio nario žemės ūkio valda būtų įregistruota Lietuvos Respublikos žemės ūkio ir kaimo verslo registre. Vertinant, ar kooperatinės bendrovės narys vykdo žemės ūkio veiklą, būtų remiamasi ne vien formaliu registracijos faktu, bet objektyviais faktiniais veiklos vykdymo duomenimis. Tokiais duomenimis galėtų būti laikomi registrų, valstybės informacinių sistemų, Valstybinės mokesčių inspekcijos, Nacionalinės mokėjimo agentūros prie Žemės ūkio ministerijos, valstybės įmonės Žemės ūkio duomenų centro ar kitų kompetentingų institucijų turimi duomenys, taip pat kooperatinės bendrovės turimi dokumentai, pagrindžiantys žemės ūkio veiklos vykdymą. Asmuo būtų laikomas nevykdančiu žemės ūkio veiklos, jeigu pagal turimus duomenis nebūtų nustatoma objektyvių žemės ūkio veiklos vykdymo požymių. Detalesnė duomenų gavimo, jų patikrinimo, sutikrinimo ir vertinimo procedūra būtų reglamentuojama įgyvendinamajame teisės akte, tačiau pati žemės ūkio veiklos sąvoka ir jos turinys yra nustatyti įstatymo lygmeniu. Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 2 punkto a papunktyje nustatyta išimtis grindžiama tuo, kad pirmaisiais veiklos pagal naują statusą metais kooperatinė bendrovė gali objektyviai neturėti pakankamai susiformavusių ūkinių ryšių su savo nariais, todėl šio reikalavimo taikymas nuo pirmųjų finansinių metų galėtų būti neproporcingas. 300 000 eurų pajamų riba nustatoma siekiant, kad ši išimtis būtų taikoma tik mažesnės apimties ar veiklą pradedančioms kooperatinėms bendrovėms ir nebūtų naudojama kaip būdas išvengti Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyto reikalavimo reikšmingą veiklos mastą pasiekusioms kooperatinėms bendrovėms.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 2 punkto b papunktyje nustatyta išimtis grindžiama tuo, kad ekstremalioji situacija gali objektyviai sutrikdyti žemės ūkio produktų gamybą, supirkimą, perdirbimą, realizavimą, tiekimo grandinę, logistiką ir narių galimybes įprastai tiekti žemės ūkio produkciją kooperatinei bendrovei arba naudotis kooperatinės bendrovės teikiamomis paslaugomis. Papildomas vienu finansinių metų laikotarpis po ekstremaliosios situacijos pabaigos nustatomas atsižvelgiant į tai, kad įprastų ūkinių ryšių ir veiklos apimčių atkūrimas gali užtrukti.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 3 punkte nustatytas reikalavimas neturėti mokestinės nepriemokos Lietuvos Respublikos valstybės biudžetui, savivaldybių biudžetams ar fondams, į kuriuos mokamus mokesčius administruoja Valstybinė mokesčių inspekcija prie Lietuvos Respublikos finansų ministerijos, ir skolų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui,

viršijančių 500 eurų, grindžiamas tuo, kad finansinių prievolių valstybei vykdymas yra vienas iš kooperatinės bendrovės patikimumo ir tvaraus ūkinės veiklos vykdymo požymių. Kartu 500 eurų riba nustatoma siekiant proporcingumo, kad nedidelės, techninio ar laikino pobūdžio nepriemokos ar įsiskolinimai savaime neužkirstų kelio kooperatinei bendrovei įgyti ar išlaikyti žemės ūkio kooperatinės bendrovės statuso.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 8 dalyje nustatomi esminiai neatitikimai, kuriems esant sprendimas dėl kooperatinės bendrovės neatitikties Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalyje nustatytiems reikalavimams galėtų būti priimamas netaikant neatitikimų šalinimo procedūros. Toks reguliavimas grindžiamas tuo, kad esminiai neatitikimai pagal savo pobūdį rodo ne formalų ar techninį trūkumą, o reikšmingą neatitikimą žemės ūkio kooperatinės bendrovės statuso paskirčiai, veiklos pobūdžiui arba patikimumui. Todėl tokiais atvejais papildomo termino neatitikimams pašalinti taikymas būtų neproporcingas arba neefektyvus. Pašalinamais neatitikimais būtų laikomi tokie neatitikimai, kurie pagal savo pobūdį gali būti realiai ištaisyti per nustatytą terminą ir kurių pašalinimas atkurtų kooperatinės bendrovės atitiktį įstatyme nustatytiems reikalavimams. Tokiais neatitikimais galėtų būti laikomi, pavyzdžiui, neišsamiai pateikti dokumentai ar duomenys, registrų ar informacinių sistemų duomenų neatitikimai, kuriuos galima patikslinti, laikini ar techninio pobūdžio netikslumai, taip pat kiti trūkumai, kuriuos kooperatinė bendrovė gali pašalinti pateikdama papildomus duomenis, dokumentus ar atlikdama kitus veiksmus. Esminiais neatitikimais būtų laikomi Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 8 dalyje nurodyti atvejai: 3¹ straipsnio 2 dalies 1 punkto reikalavimų dėl žemės ūkio veiklos vykdymo neatitikimas, 3¹ straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyto reikalavimo neatitikimas, klaidinančių ar tikrovės neatitinkančių duomenų ar dokumentų pateikimas, ilgiau kaip 12 mėnesių iš eilės turima mokestinė nepriemoka ar skola Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, viršijanti 500 eurų, kai šių įsiskolinimų mokėjimas nėra atidėtas ir dėl jų nevyksta ginčas, taip pat nepagrįstas atsisakymas pateikti duomenis ar dokumentus arba kliudymas atliekamam vertinimui.

Nustačius neatitikimą, kuris pagal savo pobūdį gali būti pašalintas, būtų taikoma Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 4 dalyje nustatyta neatitikimų šalinimo procedūra – kooperatinė bendrovė būtų informuojama apie nustatytus neatitikimus ir jai būtų nustatomas terminas jiems pašalinti. Jeigu būtų nustatytas nepašalinamas arba vienas iš Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 8 dalyje nurodytų esminių neatitikimų, neatitikimų šalinimo procedūra nebūtų taikoma, o sprendimas dėl kooperatinės bendrovės neatitikties būtų priimamas vadovaujantis Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 8 dalimi.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 9 dalyje nustatytas žemės ūkio ministro įgaliotos institucijos kreipimasis į Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytoją dėl žymos, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, išregistravimo per 3 darbo dienas nuo sprendimo priėmimo

grindžiamas poreikiu užtikrinti, kad Juridinių asmenų registro informacinėje sistemoje viešai skelbiama informacija būtų aktuali, tiksli ir atitiktų faktinę bei teisinę padėtį. Tai ypač svarbu, nes nuo žymos įregistravimo ir išregistravimo priklauso teisės aktuose nustatytų lengvatų, paramos priemonių ir kitų teisių taikymas.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 13 dalyje siūloma nustatyti, kad žemės ūkio ministro įgaliota institucija kasmet iki kovo 31 d. savo interneto svetainėje skelbtų apibendrintą viešą ataskaitą apie praėjusiais kalendoriniais metais įregistruotas ir išregistruotas žymas, kad kooperatinės bendrovės yra žemės ūkio kooperatinės bendrovės, tuo laikotarpiu nustatytus neatitikimus ir kitą šio straipsnio 4, 8 ir 9 dalių taikymo informaciją. Tokia ataskaita būtų skirta ne tik statistinei informacijai apie žymų įregistravimą ir išregistravimą pateikti, bet ir naujo teisinio reguliavimo taikymo stebėsenai, skaidrumui ir pagrįstumui užtikrinti. Informacija apie įregistruotas ir išregistruotas žymas atspindi galutinį administracinį rezultatą, tačiau savaime neatskleidžia, dėl kokių priežasčių žymos buvo išregistruotos, kokio pobūdžio neatitikimai buvo nustatyti, kiek atvejų buvo sudaryta galimybė neatitikimus pašalinti ir kokiais atvejais neatitikimai buvo laikomi esminiais. Todėl apibendrinta informacija apie Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 4, 8 ir 9 dalių taikymą laikytina papildančia informacija, o ne pertekliniu informacijos apie įregistruotas ir išregistruotas žymas dubliavimu. Ši informacija būtų skelbiama apibendrinta forma, nesiejant jos su konkrečių kooperatinių bendrovių komerciniais ar kitais neviešintiniais duomenimis. Jos skelbimas leistų įvertinti, kaip praktikoje veikia neatitikimų šalinimo, esminių neatitikimų nustatymo ir žymos išregistravimo mechanizmas, sudarytų sąlygas identifikuoti dažniausiai pasitaikančias reguliavimo taikymo problemas ir prireikus tobulinti žemės ūkio kooperatinių bendrovių statuso reguliavimą.

Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 11 dalyje nustatyti pakartotinio kreipimosi dėl žymos įregistravimo terminai grindžiami esminių neatitikimų pobūdžiu ir jų reikšmingumu. Trumpesnis 6 mėnesių terminas nustatomas tais atvejais, kai žyma buvo išregistruota dėl Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 8 dalies 1, 4 ar 5 punktuose nurodytų esminių neatitikimų, t. y. dėl reikalavimų, susijusių su žemės ūkio veiklos vykdymu, ilgiau kaip 12 mėnesių iš eilės turėtos mokestinės nepriemokos ar skolų Valstybinio socialinio draudimo fondo biudžetui, viršijančių 500 eurų, arba nepagrįsto atsisakymo pateikti duomenis ir (ar) dokumentus arba kliudymo atliekamam vertinimui. Ilgesnis 12 mėnesių terminas nustatomas tais atvejais, kai žyma buvo išregistruota dėl Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 8 dalies 2 ar 3 punktuose nurodytų esminių neatitikimų, t. y. dėl Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 2 punkte nustatyto reikalavimo neatitikimo arba dėl klaidinančių ir (ar) tikrovės neatitinkančių duomenų ir (ar) dokumentų pateikimo, nes šie atvejai yra tiesiogiai susiję su kooperatinės bendrovės veiklos pobūdžiu, narių ekonominiu ryšiu su kooperatine bendrove ir statuso patikimumu. Įstatymo projektu siūloma įtvirtinti kooperatinės bendrovės pasyviojo nario statusą,

nustatant aiškias jo suteikimo sąlygas ir taikymo ribas. Toks statusas galėtų būti suteikiamas kooperatinės bendrovės nariui, kuris ne trumpiau kaip trejus metus iki šio statuso suteikimo dienos vykdė žemės ūkio veiklą, kooperatinės bendrovės nariu buvo ne trumpiau kaip trejus metus iki šio statuso suteikimo dienos ir dėl objektyvių priežasčių nebevykdo apyvartos su kooperatine bendrove. Siekiant išlaikyti kooperatinės bendrovės veiklos kooperacinį pobūdį, siūloma nustatyti, kad pasyvieji kooperatinės bendrovės nariai negalėtų sudaryti daugiau kaip 10 procentų visų kooperatinės bendrovės narių skaičiaus. Ši riba pasirinkta siekiant užtikrinti, kad pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statusas būtų taikomas tik išimtiniais atvejais ir netaptų reikšminga kooperatinės bendrovės narių struktūros dalimi. Ji sudarytų galimybę ilgamečiams nariams, kurie dėl objektyvių priežasčių, pavyzdžiui, amžiaus ar ligos, negali tęsti aktyvios žemės ūkio veiklos ar dalyvauti kooperatinės bendrovės ūkinėje apyvartoje, išlikti kooperatinės bendrovės dalimi, kartu apsaugant kooperatinės bendrovės veiklos esmę, kapitalo stabilumą ir narystės tęstinumą. Įstatymo projektu taip pat siūloma nustatyti, kad pasyvieji kooperatinės bendrovės nariai, neatsižvelgiant į tai, ar jie vykdo žemės ūkio veiklą, nebūtų įskaičiuojami į Įstatymo projekto 3¹ straipsnio 2 dalies 1 punkte nustatytą 90 procentų narių, vykdančių žemės ūkio veiklą, skaičių, tačiau jų kartu su nariais, nevykdančiais žemės ūkio veiklos, turimi balsai būtų įskaičiuojami į tame pačiame punkte nustatytą 20 procentų balsų ribą. Tokiu būdu užtikrinama, kad pasyvieji kooperatinės bendrovės nariai galėtų išlaikyti ryšį su kooperatine bendrove, tačiau neįgytų neproporcingos įtakos jos valdymui. Jeigu suteikus pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statusą būtų viršyta įstatyme nustatyta 10 procentų visų narių skaičiaus riba, toks statusas negalėtų būti suteikiamas. Jeigu ši riba būtų viršyta vėliau dėl kooperatinės bendrovės narių skaičiaus pasikeitimo ar kitų objektyvių aplinkybių, kooperatinė bendrovė turėtų pašalinti neatitikimą kooperatinės bendrovės įstatuose nustatyta tvarka. Šios ribos laikymasis būtų stebimas pagal kooperatinės bendrovės narių registro duomenis, todėl Įstatymo projektu siūloma papildyti Įstatymo 8 straipsnio 4 dalį, nustatant, kad narių registre būtų nurodoma pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statuso suteikimo ir pasibaigimo data. Pasyviojo kooperatinės bendrovės nario statusas nekeistų kooperatinės bendrovės nario, kaip nario, teisinio statuso esmės ir nepaneigtų Įstatymo 11 straipsnyje nustatytų nario teisių ir pareigų, išskyrus įstatyme ir kooperatinės bendrovės įstatuose nustatytus dalyvavimo kooperatinės bendrovės veikloje ir valdyme ypatumus. Pasyviajam kooperatinės bendrovės nariui būtų taikomos bendros kooperatinės bendrovės nario teisės ir pareigos, išskyrus teisę būti renkamam į kooperatinės bendrovės valdymo ir kontrolės organų narius ir pareigą vykdyti apyvartą su kooperatine bendrove; kartu jis išlaikytų teisę dalyvauti kooperatinės bendrovės narių susirinkime ir balsuoti jame.

Be to, Įstatymo projektu siūloma patikslinti kooperatinės bendrovės valdymo organų rinkimo tvarką, sudarant sąlygas nariams aktyviau dalyvauti formuojant kolegialių valdymo organų sudėtį ir

savo nuožiūra paskirstyti turimus balsus vienam ar keliems kandidatams. Toks sprendimas labiau atitinka kooperatinės bendrovės veiklos esmę, grindžiamą narių dalyvavimu, atstovavimu ir kolegialiu valdymu, taip pat užtikrina, kad visi nariai balsuotų pagal iš anksto aiškias ir vienodai taikomas taisykles.

Įstatymo projektu siūloma sudaryti galimybę teisingiau atsiskaityti su nariu, kurio narystė pasibaigė finansinių metų eigoje, nustatant, kad apyvartai proporcinga išmoka ir dividendas, kai dėl jų išmokėjimo už tuos metus yra priimtas narių susirinkimo sprendimas, būtų išmokami atsižvelgiant į nario dalyvavimą kooperatinėje bendrovėje tais finansiniais metais. Taip pat numatoma, kad finansinių metų, kuriais pasibaigė narystė, nuostolių atveju grąžintinas pajus galėtų būti mažinamas proporcingai dienų, kurias asmuo buvo kooperatinės bendrovės nariu tais finansiniais metais, skaičiui.

Įstatymo projektu siūloma patikslinti kooperatinės bendrovės narių susirinkimo sprendimų priėmimo nuostatas ir aiškiai reglamentuoti valdybos pirmininko, valdybos bei stebėtojų tarybos narių rinkimų balsavimo ir rezultatų nustatymo tvarką. Praktikoje buvo atkreiptas dėmesys, kad registruojant valdymo organų sudėtį gali būti aiškinama, jog kandidatas laikomas išrinktu tik surinkęs daugiau kaip 50 procentų dalyvavusių narių balsų, nors kooperatinėse bendrovėse iki šiol buvo vadovaujamasi principu, kad valdybos pirmininku, valdybos ar stebėtojų tarybos nariais laikomi daugiausia balsų surinkę kandidatai. Dėl tokio skirtingo aiškinimo tam tikrais atvejais gali kilti teisinis neapibrėžtumas ir prireikti rengti pakartotinius rinkimus, todėl siekiant aiškumo ir vienodo taikymo siūloma šį principą aiškiai įtvirtinti įstatyme, kartu nustatant aiškią balsų paskirstymo tvarką ir pakartotinio balsavimo procedūrą tais atvejais, kai kandidatų, surinkusių vienodą balsų skaičių, yra daugiau negu laisvų vietų. Tokiu būdu būtų sudarytos prielaidos sklandesniam valdymo organų formavimui ir mažinama teisinių ginčų kilimo tikimybė.

Įstatymo projektu siūloma patikslinti valdybos sprendimų priėmimo tvarką, nustatant, kad tais atvejais, kai valdyba sudaryta iš trijų narių, sprendimai priimami posėdyje, kuriame dalyvauja visi valdybos nariai, taip stiprinant kolegialų valdymo organo veikimą. Šiuo metu praktikoje gali susidaryti situacija, kai posėdyje dalyvauja du valdybos nariai, o balsams pasiskirsčius po lygiai sprendimą lemia valdybos pirmininko balsas, todėl sprendimo priėmimas iš esmės gali priklausyti nuo vieno asmens valios, nors valdyba pagal savo prigimtį yra kolegialus organas. Tikimasi, kad siūlomas patikslinimas užtikrins kolegialesnį ir nuoseklesnį sprendimų priėmimą, didins valdymo stabilumą, stiprins sprendimų pagrįstumą, mažins procedūrinių ginčų tikimybę ir prisidės prie efektyvesnio kooperatinės bendrovės veiklos organizavimo.

Šis Įstatymo projektas, išskyrus jo 7 straipsnio 2 ir 6 dalis, įsigalioja 2028 m. liepos 1 d. Įstatymo įsigaliojimo data – 2028 m. liepos 1 d. – pasirinkta atsižvelgiant į objektyvias Įstatymo

projekto įgyvendinimo aplinkybes. Įstatymo projektui įgyvendinti būtini Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimai, atitinkamų įgyvendinamųjų teisės aktų priėmimas ir institucinis pasirengimas naujam teisiniam reguliavimui taikyti. Valstybės įmonė Registrų centras (toliau – Registrų centras), kaip Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytojas, 2026 m. gegužės 4 d. rašte nurodė, kad 2026 metams valstybės biudžeto lėšos Įstatymo projektui įgyvendinti nėra suplanuotos, preliminarus lėšų poreikis sudaro 90 642,50 Eur, o atsižvelgiant į Įstatymo projekto derinimo eigą ir jau suplanuotų kitų Registrų centro tvarkomų informacinių sistemų darbų apimtį, Įstatymo projektu siūlomo reguliavimo įgyvendinti iki 2027 m. sausio 1 d. nebūtų galimybių. Atsižvelgiant į tai, siūloma nustatyti, kad pagrindinės Įstatymo nuostatos įsigaliotų 2028 m. liepos 1 d. Darbo tvarka su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, Teisingumo ministerija ir Finansų ministerija suderinta, kad Įstatymo projektui įgyvendinti reikalingų lėšų poreikis, susijęs su Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimais, būtų užtikrinamas iš Lietuvos Respublikos žemės ūkio ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų. Toks terminas sudarytų sąlygas tinkamai atlikti būtinus Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimus, priimti įgyvendinamuosius teisės aktus ir užtikrinti sklandų naujo teisinio reguliavimo taikymą praktikoje. Nors pagal Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo 20 straipsnio 4 dalį teisės aktai, keičiantys ar nustatantys naują ūkio subjektų veiklos ar jos priežiūros teisinį reguliavimą, paprastai įsigalioja gegužės 1 d. arba lapkričio 1 d., šiuo atveju kitokia įsigaliojimo data yra pagrįsta būtinybe suderinti teisinio reguliavimo įsigaliojimą su Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimų įgyvendinimu, finansavimo planavimu ir valstybės informacinių išteklių valdysenos principais.

5. Numatomo teisinio reguliavimo poveikio vertinimo rezultatai (jeigu rengiant įstatymo projektą toks vertinimas turi būti atliktas ir jo rezultatai nepateikiami atskiru dokumentu), galimos neigiamos priimto įstatymo pasekmės ir kokių priemonių reikėtų imtis, kad tokių pasekmių būtų išvengta.

Neigiamų Įstatymo projekto priėmimo pasekmių nenumatoma.

6. Kokią įtaką priimtas įstatymas turės kriminogeninei situacijai, korupcijai.

Priėmus Įstatymo projektą, poveikio korupcijai ir kriminogeninei situacijai nenumatoma.

7. Kaip įstatymo įgyvendinimas atsilieps verslo sąlygoms ir jo plėtrai.

Priėmus Įstatymo projektą, jo įgyvendinimas neigiamos įtakos verslo sąlygoms ir jo plėtrai neturės.

Bus sudarytos sąlygos žemės ūkio veiklos subjektų derybinių galių stiprinimui ir konkurencingumo didinimui, naujų kooperatyvų steigimuisi.

8. Ar įstatymų projektai neprieštarauja strateginio lygmens planavimo dokumentams

Įstatymo projektas strateginio lygmens planavimo dokumentams neprieštarauja.

9. Įstatymo inkorporavimas į teisinę sistemą, kokius teisės aktus būtina priimti, kokius galiojančius teisės aktus reikia pakeisti ar pripažinti netekusiais galios.

Priėmus Įstatymo projektą, kitų įstatymų projektų, reikalingų Įstatymo projektui įgyvendinti, rengti nereikės.

10. Ar įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos, Teisėkūros pagrindų įstatymų reikalavimų, o įstatymo projekto sąvokos ir jas įvardijantys terminai įvertinti Terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

Įstatymo projektas parengtas laikantis Lietuvos Respublikos valstybinės kalbos įstatymo, Lietuvos Respublikos teisėkūros pagrindų įstatymo reikalavimų. Įstatymo projekte naujai apibrėžiamos sąvokos ar jas įvardijantys terminai suderinti Lietuvos Respublikos terminų banko įstatymo ir jo įgyvendinamųjų teisės aktų nustatyta tvarka.

11. Ar įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentus.

Teikiamas Įstatymo projektas atitinka Žmogaus teisių ir pagrindinių laisvių apsaugos konvencijos nuostatas ir Europos Sąjungos dokumentų reikalavimus.

12. Jeigu įstatymui įgyvendinti reikia įgyvendinamųjų teisės aktų, – kas ir kada juos turėtų priimti

Įstatymui įgyvendinti iki 2028 m. balandžio 1 d. žemės ūkio ministras ir teisingumo ministras turi priimti šio įstatymo įgyvendinamuosius teisės aktus. Turėtų būti pakeisti Juridinių asmenų registro informacinės sistemos nuostatai, reglamentuojant žymos, kad kooperatinė bendrovė yra žemės ūkio kooperatinė bendrovė, įregistravimo ir išregistravimo tvarką, taip pat priimta arba pakeista žemės ūkio ministro tvirtinama žemės ūkio kooperatinių bendrovių atitikties Kooperatinių bendrovių (kooperatyvų) įstatymo 3¹ straipsnio 2 dalyje nustatytiems reikalavimams vertinimo tvarka ir su šiuo vertinimu susijusių procedūrų tvarka, apimanti pradinį, periodinį, pakartotinį ir papildomą vertinimą, neatitikimų šalinimą ir sprendimų dėl atitikties priėmimą. Juridinių asmenų registro duomenų tvarkytojas iki 2028 m. birželio 30 d. turėtų atlikti techninius ir informacinių sistemų pakeitimus, būtinus Įstatymo projektui įgyvendinti.

13. Kiek valstybės, savivaldybių biudžetų ir kitų valstybės įsteigtų fondų lėšų prireiks įstatymui įgyvendinti, ar bus galima sutaupyti (pateikiami prognozuojami rodikliai einamaisiais ir artimiausiais 3 biudžetiniais metais).

Įstatymui įgyvendinti papildomų valstybės biudžeto lėšų poreikis susijęs su Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimais, reikalingais žemės ūkio kooperatinės bendrovės žymos įregistravimui ir jo tvarkymui. Preliminariai vertinama, kad šioms informacinių sistemų pakeitimams,

įskaitant sąsajos duomenų mainams sukūrimą ir papildomus pakeitimus elektroninėje dokumentų teikimo aplinkoje, bendra lėšų suma sudarytų **90 642,50 Eur su PVM**.

Atsižvelgiant į siūlomą Įstatymo įsigaliojimo ir įgyvendinimo terminą – 2028 m. liepos 1 d., pagrindinis lėšų poreikis Įstatymo projekto įgyvendinimui būtų aktualus 2027 metais. Darbo tvarka su Lietuvos Respublikos Vyriausybės kanceliarija, Teisingumo ministerija ir Finansų ministerija suderinta, kad Įstatymo projektui įgyvendinti reikalingos lėšos, susijusios su Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimais, būtų užtikrinamas iš Žemės ūkio ministerijai skirtų valstybės biudžeto asignavimų. Juridinių asmenų registro informacinės sistemos pakeitimai būtų finansuojami teisės aktų nustatyta tvarka, užtikrinant, kad Įstatymo įgyvendinimui būtini techniniai ir informacinių sistemų pakeitimai būtų atlikti iki Įstatymo įsigaliojimo.

Kartu tikimasi, kad įgyvendinus Įstatymo projekto nuostatas ilgalaikėje perspektyvoje bus galima sutaupyti administracinių išteklių dėl mažesnio dokumentų teikimo ir procedūrų apimties. Įstatymo projektas įgyvendina Dvidešimtosios Lietuvos Respublikos Vyriausybės programos 745 punkto nuostatas, todėl šių darbų finansavimas turi būti planuojamas teisės aktų nustatyta tvarka, rengiant atitinkamų metų valstybės biudžetą.

14. Įstatymo projekto rengimo metu gauti specialistų vertinimai ir išvados.

Rengiant Įstatymo projektą, specialistų vertinimų ir išvadų nėra gauta.

15. Reikšminiai žodžiai, kurių reikia šiam projektui įtraukti į kompiuterinę paieškos sistemą, įskaitant Europos žodyno „Eurovoc“ terminus, temas bei sritis.

Įstatymo projekto reikšminiai žodžiai: „kooperatyvas“, „kooperatinė bendrovė“, „fizinis asmuo“, „juridinis asmuo“.

16. Kiti, iniciatorių nuomone, reikalingi pagrindimai ir paaiškinimai.

Nėra.